

Ombudsmannanämnden

Protokoll 5/2020 30 oktober 2020

Mötet hölls digitalt.

Närvarande	Leif Jansson, ordförande Lotta Angergård, vice ordförande Sofia Enholm Henrik Lagerberg Marie-Louise Nordberg Dan Sundqvist, ersättare
Övriga Sekreterare	Benjamin Sidorov, patient- och klientombudsman Johanna Fogelström-Duns, myndighetschef
Förhinder	Kim Hansson Sara Bru, ersättare Chris Sviberg, ersättare

36 § Mötet öppnas

Ordförande hälsar välkommen och öppnar mötet kl. 14.30. Mötet konstateras vara beslutsfört.

37 § Godkännande av föredragningslista

Föredragningslistan godkänns med följande tillägg under 42 § övriga ärenden:

- Diskussion kring ombudsmannanämnden
- ÅHS vårdgaranti vad gäller NPF-utredningar för barn

38 § Justering föregående protokoll

Protokollet justeras utan ändringar. Protokollet läggs upp på www.ombudsman.ax enligt beslut 03/2017 30 §.

39 § Effekter av coronapandemin på Åland

Nämndmedlemmarnas reflektioner utifrån sina sakkunskapsområden:

Ändrade rutiner och strukturer hos hälso- och sjukvården, tex inga fysiska möten och färre eller inga sociala kontakter generellt, har lett till försämrad hälsa hos personer som lider av psykisk ohälsa. Vad gäller barn med funktionsnedsättning så har en del barn med funktionsnedsättningar upplevt en förbättring under tid med distansundervisning. Däremot kräver distansundervisning mycket av vårdnadshavare som då ska agera pedagoger, vilket inte alla har förutsättningar att klara av.

Försämrad privatekonomi till följd av permitteringar och uppsägningar har drabbat många hushåll och barnfamiljer på Åland vilket även uppmärksammats av Rädda Barnen som delat ut särskilt stöd i form av presentkort för mat under våren. En riksomfattande enkät bland barn har genomförts under våren av Rädda Barnen i Finland där även 60 åländska barn i åldern 13–17 år deltagit. Över hälften av de svarande kände sig ensammar under undantagsförhållandet och att skolarbetet var svårare än vanligt. En femtedel av de svarande upplevde sitt psykiska välbefinnande

som väldigt dåligt eller ganska dåligt och en tredjedel upplevde att det grälades mer i familjen än tidigare.

I riket så har man beslutat om särskilda satsningar för barn och unga för att väga upp de negativa konsekvenserna som coronapandemin för med sig. Inga liknande satsningar finns beslutade om på Åland.

Bland konsekvenser för jämställdheten har funnits farhågan att förekomst av våld i nära relation som drabbar främst kvinnor och även barn då de finns i samma hushåll. Det finns ingen studie eller uppföljning om huruvida förekomsten av våld i nära relation på Åland har ökat som följd av coronapandemin. Andra konsekvenser för jämställdheten att vara vaksam på är fördelningen betalt – obetalt omsorgsarbete, tex ta hand om barn och distansarbete samtidigt, samt ökad belastning direkt relaterad till coronapandemin inom yrkesområden så som omsorg och sjuk- och hälsovård som är kvinnodominerade arbetsplatser.

Även de äldre utgör en grupp som drabbats av coronapandemin, där man noterar en förstärkt försämring vad gäller somatiska sjukdomar och psykisk ohälsa. Besöksförbudet vid äldreboenden har påverkat negativt och även uteblivna behandlingar som tex fysioterapi och även brister i hemvården har noterats.

Fokussamtal med inflyttade har visat både positiva och negativa effekter av coronapandemin, tex har man haft lättare att skapa kontakter med grannar då alla varit hemma under undantagstillståndet. Distansundervisning både för barn och vuxna har varit utmanande, tex så har alla inte haft nödvändiga IT-förutsättningar för god distansundervisning. Även oro för ensamhet och oro för släktingar som befinner sig på annan ort påverkar gruppens hälsa.

Konstateras att det finns ett stort ansvar att möta grupper som blivit isolerade eller på annat sätt drabbats negativt i coronapandemin. Individer kan ha drabbats av ökad psykisk ohälsa och stressrelaterade symptom.

Inom ramen för hållbarhetsarbetet på Åland har landskapsregeringen och nätverket bärkraft.ax genomfört ett antal medborgardialoger både riktade och öppna forum. Sammanställning av samtalen kommer finnas tillgängligt inom kort.

Coronarelaterade reflektioner från myndigheten:

Patientombudsmannens har haft 181 kontakter hittills under året, varav nio varit missnöjen indirekt relaterade till Covid-19. Klientombudsmannens har haft 126 kontakter hittills under året, varav sju varit missnöjen indirekt relaterade till Covid-19. Även ombudsmannamyndigheten har haft restriktioner vad gäller fysiska besök. Detta har åtminstone drabbat sex patienter och tre anhöriga eller klienter.

Barn- och diskrimineringsombudsmannen har haft 48 kontakter hittills under året, varav sju varit relaterade till restriktioner, rekommendationer eller beslut med anledning av coronapandemin. Det har rört arbetsrelaterade frågor och frågor i relation till barns rättigheter. Myndigheten kommer lyfta effekterna av coronapandemin i sin verksamhetsberättelse för 2020.

40 §

Remissförfarande ÅHS

Diskussion av behov att säkerställa information till patienten om att remiss skickats till berörd instans. Detta har visat sig att inte alltid är en del av ÅHS rutin. Ordföranden påminner om att samma ärende diskuterats av tidigare förtroenderåd som skickat skrivelse i ärendet till ÅHS.

- Ordföranden skickar ovannämnda protokoll till patientombudsmannen som följer upp med ÅHS.

41 § Uppdatering från myndigheten

- Landskapsregeringen har presenterat landskapets budget för 2021 där ombudsmannamyndigheten ingår. Inga förändringar jämfört med myndighetens förslag.
- Myndigheten bistår lagberedningen i arbetet med diskrimineringslagen som inte klarade granskningen av Ålandsdelegationen och Högsta domstolen, vilket tidigare meddelats.
- En skrivelse om finansierad fertilitetsbehandling har skickats till ÅHS då det visat sig att riktlinjerna skulle behöva uppdateras bland annat för kvinnor som är ofrivilligt barnlösa och inte lever i ett parförhållande. Riktlinjerna skiljer sig från riket där man sedan slutet av 2019 tillgodosett finansierad infertilitetsbehandling till berörda patientgrupper.

42 § Övriga ärenden

Diskussion kring ombudsmannanämnden

Myndigheten har bett om nämndmedlemmarnas reflektioner kring nämndens roll och uppdrag baserat på ledamöternas erfarenheter som medskick i pågående revideringsarbete av diskrimineringslagen. Den samlade bilden som ledamöterna ger är att nämndens arbete är givande och lärorikt, man bistår enligt sakkunskap och litar på att myndigheten ombesörjer att relevanta frågeställningar tas upp till diskussion. Samtidigt påpekas att det skulle vara viktigt att myndighetens tillsynsbefogenheter skulle behöva skärpas till framförallt vad gäller elevers rättigheter i skolan.

Vårdgaranti inom ÅHS vad gäller NPF-utredningar för barn

Diskussion om vårdgarantins status i relation till utredningar, psykoterapi samt tex behov av ordinerings av viss relevant medicinering.

- Patientombudsmannen uppmanar att anhöriga och patienter tar kontakt om man upplevt en lång väntetid vid ÅHS.

43 § Nästa möte

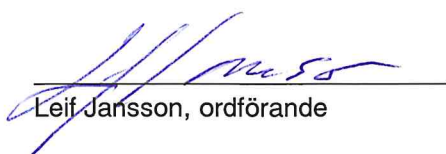
Fredag 27/11 (14.30-16). Temadiskussion angående diskrimineringsstudie, inbjuden gäst Sanna Roos (ÅSUB).

44 § Mötet avslutas

Mötesordförande avslutar mötet kl. 16.00

Justerat 27/11

2020

Leif Jansson, ordförande

Johanna Fogelström-Duns, sekreterare